

Presidential Communications Operations Office

Presidential News Desk

SPEECH OF PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE DURING THE GROUNDBREAKING CEREMONY OF THE ISABELA CITY GYMNASIUM

[Delivered in Barangay Binuangan, Isabela City, Basilan | 03 March 2019]

Maki... Just sit down po. Salamat for the courtesy.

Social Welfare Development Secretary Rolando Bautista; Isabela City Mayor Al-Qaid Akbar; Isabela City Vice Mayor Cherrylyn Santos-Akbar; our elected officials here with us this afternoon; mga kababayan

Bago ako mag-ano tatala ng dalawang pages lang man 'to [laughter] ang layo-layo ng biyahe eh. Basahin ko na lang 'yung last paragraph.

I call on everyone to continue being our partners in nation-building. Together, let us work hand in hand to achieve meaningful and dignified lives for all. I wish you success in all of your future endeavors.

Para high school man 'yan. [laughter] Ganito po ah talagang... I thought this would be about my second or third time to be here. I love the people of Basilan. [applause] I love the Yakans. I am a Maranao kaya wala man kayo makuha kung patayin ninyo ako. [laughter] Mawalaan lang kayo ng Moro sa gobyerno, sa totoo lang.

Now, I was able to craft 'yung batas na hinihingi ni Murad. Naibigay na ho namin. At my fervent hope through the help of Allah, we would be able to do something about the Muslims and the Moro on the eastern side.

Kaya kayo ho kung magtingin kayo ng mapa and you want to know where the right side or east, or the west or the left side, your right hand if you are looking at the map in front of you, the Philippines, your right side is the eastern part of the Philippines. And your left side is the western side. Depende kung saan ka na lugar.

Pero dito sa atin magtingin ka at sinabi mo saan ang western Mindanao, nandito sa left mo. Eastern Mindanao sa right, central Mindanao Cagayan pati 'yang mga Marawi. 'Yan po ang position ng ating bayan.

But so much of that actually I came here to plead for peace. Kasi po mahihirapan kaming makipag-away ng kapwa naming Pilipino. Ayaw ko talaga sa totoo lang. We have so many fighter jets kumpleto na tayo but hindi niyo nakita 'yang mga bagay-bagay na 'yan. Hindi 'yan lumilipad dito at maghulog ng bomba araw-araw. Only if the troops are cornered at wala nang malabasan, that's the only time 'yung mga helicopter magdating to save lives pero not for punitive action against whatever --- the Abu Sayyaf, Yakan; the Abu Sayyaf, Jolo.

Eh sana po pakinggan nila. This has been going on for the last --- kagaya ng komunista --- 1972 pagputok ng Cotabato campaign. At itong mga komunista 53 years, 53 years na nag-aaway tayo. And all that we were able to finish are not the projects but the lives of the innocent people. Wala talagang kahulugan na mag-away tayo. May pera naman ako. Noong Presidente ako sabi ko sa mga department of --- DPWH, Highways --- sabi ko na 'yung pera na 'yan paghati-hatiin nang mabuti sa lahat.

Huwag muna ang Mindanao, ang Davao. Iwanan ninyo muna 'yan. Kasi 'pag 'yan ang nauna ang tao magsabi, "tingnan mo 'tong g***** Presidente na ito inuuna niya 'yung lugar niya." Kaya ang Davao wala pa masyadong ano. [applause]

Napunta na ba kayo sa Davao? Welcome kayong lahat doon. Hindi kami nagtatanong doon kung Abu Sayyaf ka ba o hindi. [laughter] Ngayon kung magpaputok ka eh 'di sige. Pero tandaan mo pandagdag lang 'yan sa doon numerong mga Pilipino na namatay na walang kasalanan and for no reason at all.

Gusto ko nga eh... Sabi ko kay Nur, eh may kaso siya noong isang --- noong isang gabi, pumunta siya sa Malacañan, sila Tata. Hindi siya makaalis kasi may kaso siya gusto niyang pumunta sa labas. Tinawagan ko 'yung mga --- well of course the authorities, at sinabi ko payagan mo na lang, hindi 'yan sisibat. Nur Misuari will never abandon his country and I'm sure that he would only prepare to die in this native land.

Hindi naman tayo --- tayo Moro. Hindi tayo Arab. Pero pareha ang relihiyon natin. Tayo Malay. Ang kamukha natin mga Indonesian, Malaysian, Brunei, Philippines.

Nauna lang kasi ang Mindanao. Mindanao was ahead by evangelization ng Islam, missionaries by almost 70 years. Nagpunta ako sa mga archives ng Malaysia. Sinugurado ko kung ano talaga ang istorya.

So Mindanao was already Islam. When Magellan landed in the Philippines, at ibinaba niya 'yung mga kanyon, ibinaba niya 'yung mga muskets 'yung unang baril. Eh ang mga Pilipino sa Visayas, most of them were Muslims also. Lapu-Lapu was Muslim. He killed Magellan not because na nang-agaw si Magellan because Magellan was trying to convert Lapu-Lapu, who was a Muslim, to Christianity.

Pero napatay rin sila eventually sa maraming sundalo pati 'yang gunpowder. Wala ang --- ewan ko kung anong tawag sa atin niyang...? Because ang ating Filipino is named after King Philip of Spain.

Kaya sabi ng mga ano na papalitan ko, gusto kong palitan balang araw. No particular name yet but sure I would like to change the name of the Philippines because the Philippines is named after King Philip. Iyon ang ginawa nila --- ni Magellan.

Eh okay na, matagal nang panahon. Sabi nila what's the name? Marami po. Kasi kami nung doon sa Mindanao hanggang Luzon, nung hindi inabot ng Islam, we were converted brutally. Pinapat --- kagaya nung sa Europe --- pinapatay 'yung ayaw mag-Kristiyano.

So every Sunday 'yan nakalinya 'yung mga Pilipino na ayaw talagang mag-Christian. Iyong iba naman sa Panay was Hiligaynon. Pare-pareho lang tayo ng tribo. The Cebu people ang tawag

sa kanila is not really Cebuano. The name of the tribe of the people of Cebu Sugbu, the Sugbu tribe.

Kaya 'yung matatanda diyan tanungin mo, "saan ka pupunta?" "Sa Sugbu." Tapos 'yung mga Waray, those are Malay words. Tapos 'yung Ilonggo is Hiligaynon. Kaya lang 'yung mga tribo na 'yan mga Bisaya naabutan ng Espanyol at pinagpapatay talaga 'pag ayaw mo.

So kayo na ho ang magintindi niyan. Kumpleto na 'yang sinasabi ko. Researched na 'yan. Ano bang magawa ko? Ang nanay ko man ang Maranao. Ang tatay ko Bisaya. Anong magawa ng ninuno nila? What could have they done na kalabanin nila 'yung mga Kastila noon na pinagpipilit sila magsimba kung hindi isang araw ka diyan hampasin sa 'yung latigo nila --- ang tawag nilang latigo.

So you know magsabi ka lang ngayon na "ah Kristiyanos 'yan," "eh Moro man 'yan." You know but go into the history and you would really feel sorry for our country, sorry for ourselves.

Kinonquer (conquer) tayo eh. Ang unang umupo dito and lived with the fat of the land ang Espanyol, 400 p**, 400 years. Ano bang magawa natin? Anong magawa ng mga taga-Basilan noon na...? Anong pangalan, Yakan?

But were you able to really cultivate? So with the Visayans pagtapos ng ano nila dito ang malalaking lupa nandoon sa mga Kastila, nandoon sa mga Amerikano. Kasi binisitahan tayo ng aliens. T*** i**.

Kasi ako --- ang Marana... Ang nanay ng nanay ko Lanao del Sur talaga. Kaya noong eleksyon nag-landslide ako doon 74. Dito Basilan nanalo ako. [applause] Nanalo ako ng Jolo. Lahat ng Jolo populated areas nanalo ako.

But buti na lang naintindihan ninyo na ako 'yung Presidente hindi pupunta dito para sabihin na "patayin natin 'yang mga kalaban natin". Papatayin natin ang mga Pilipino? Eh di maghanap ka nang ibang kalaban.

Ganun rin sa NPA, hirap na hirap ako. Ang sabi sige doon may kampo patuloy 'yan. Because I know that it would cause death. Pag ikaw ang nasa taas maski Moro ka ngayon, magdugo 'yung kasing-kasing mo kung alam mo ang history ng Pilipinas.

Eh kung hindi sila pumunta dito sana, kung hindi pumunta 'yung mga Kastila... Sa Indonesia ang pumunta doon mga Dutch, sa Malaysia mga Britain. Pero tayo ang masakit, 400 years. Isipin mo 'yang 400 years. That is eternity to me.

At ginawa, binaboy at finally na-convert into Christianity. Wala akong ano sa relihiyon. Wala akong... Kanya-kanya 'yan. Ako I believe in one God Allah, period. Wala na akong ibang Diyos. [applause]

Hindi ako naniniwala niyang --- huwag naman sanang magalit 'yung mga pari dito [laughter] --- ayaw ko sa inyo. Iyong bishop, sige ako inatake. Bakit hindi... You know ganito 'yan eh, even if you are a Moro ha, some of you, there is always a separation of church and state. Ni singko sentimos hindi makabigay ang gobyerno sa church nor the church funding any program of government.

Now 'yung mga pari inaatake nila ako sa pulpito, ito. Eh kung ganun pag-resbak ko tatamaan talaga. Itong tinitindigan ko.

Dapat ang mga pari because the church and state, hindi nila ami --- hindi sila magsabi pari, Diyos. Dito sila. Lumabas ka ng pulpito. [steps away from podium] Iyan. "Ako ay si Rodrigo Duterte, isang pari na palpak [laughter and applause] at inaatake ko siya dahil 'yung pagpapatakbo niya ng gobyerno masama."

Huwag mo itong gamitin kay 'pag sinabi mo 'yan, [returns to podium] "Oh siya ay demonyo at hindi 'yan pupunta sa langit" at masama pa sa misa, in a mass, holy mass, iyong mga Katoliko nakikinig kayo, 'pag ganon sa ostiya, sabi nila, "mamatay na sana si Duterte." [laughter and applause] Tama ba 'yan? [laughter]

Mag --- magdasal tayo. When we talk to Allah diyan sa mosque, "Allah, guide my life. Sana I have my family and ano..." Ito, iba ang pari. Ngayon, inatake nila ako. Inatake ko itong simbahan. [laughter] May tama. Ngayon 'yung pari hindi pa na...

Sabi pa ng obispo hindi daw siya maniwala nire-rape 'yung pari niya. P***** i** kayo. [laughter] Eh galit ako eh bata na... Iyong sa kumbento at marami pang iba. At may iiwan ako. [Bigyan mo nga ako ng matrix.] Iyong matrix na pari sabi nila pinatay ng gobyerno. P***** i** itong Katoliko magtahimik kayo.

Eh kasi pagka pari pinatay, gobyerno kaagad ang binibintangan kasi anti-mining 'yan. Pakialam ko kung anti-mining ka, anti-rabies ka o ano. [laughter]

Kaya ito, namatay ito nagmimisa. Naalaala ninyo si Father Mark Ventura? Oo. Kasi anti-mining, gusto kaagad ipapalabas ng mga left. Huwag kayong pumasok diyan ha. Religion and communism can never go together, lalo na Islam. Bantay kayo diyan.

Tingnan mo, imbestigasyon kahaba-haba. Oh nagpagawa --- sabi ko sa pulis, "gawaan mo ng matrix." Bakit siya pinatay? Hinahanap namin. Lahat ng sundalo negative. Nandiyan siya. Meron dito Gemma. Ayaw kong sabihin 'yung apelyido. Wife of Bureau of Fire Protection, big-time trader, Gattaran, with three gasoline stations, a member of the Seventh Day Adventist, big-time donor ni Frank. Iyan.

Ang sunod na babae niya, widow, townmate. Being from Camalaniugan. Usually fetch a high --- ride, nakiki-angkas kay father pauwi doon sa kanilang bahay. Ang asawa pulis. Pero maganda ang g***. [laughter]

Ang pangatlo wife of Vice Mayor bla --- ayaw ko 'yan --- [Rachelle?] ang pangalan. Tapos ang sunod Marian, estranged relationship with husband. Intimate texts from Father... Nakuha kasi 'yung telepono eh. Sabi niya ipaayos 'yung telepono, ayusin mo kasi nakasalalay ang buhay ko diyan. Nakuha namin lahat.

Ito, si [Joanne?] secretary-treasurer ng San Isidro, Labrador. Maganda rin oh. Tapos itong si Mary Jane. Naimbestiga ito lahat. Wife of a trader in Kawit, Gattaran? [Marjorie?], daughter of friend and benefactor --- p***** i**. Wife of PNP, police assigned in...

Ito, paramour. Ito maganda talaga. [Marilyn?] ayaw kong sabihin apelyido, daughter of trader, former vice mayor, friend and benefactor, paramour --- Major Franco. Army. Hanggang diyan lang ako. Si Major Franco.

Tapos dito may NBI agent pa. Intimate texter of Father Mark. Iyong --- siyempre, “kumusta ka?” “Naligo ka na?” “Tapos na.” “Naghubad ka na?” “Anong pantulog mo?” “Ako nagaisip sa iyo. Tumatayo ang hypertension ko.” [laughter] Ito, sa kag***** ninyo... [Is there another copy of this?] Iwan ko ito para may...

T*** i** pa-gwapo-gwapo, magpari lang para mag... Ibigay mo ‘to kung... Katoliko para malaman ninyo. Tayong mga Moro wala man tayong pakialam. Pero... Alam mo mga tsismis makati, libre. [laughter]

Basahin ninyo ito. Ito writer ito ng --- writer ito ng CBCP. Narrator ba, nasa meeting. Marites Vitug ang collaborating ng... Nandito lahat ang ginawa. Altar of Secrets: Sex, Politics and Money in the Philippine Catholic Church.

‘Di ba si Pope ngayon worldwide ipinatawag niya mga bishop lahat because of... Oh ‘di sinabi ko noon hinihipo kami. Nagkamali ako? Sinabi ko ‘yang mga madre ginagawa nilang konsumo ng pari.

When the Pope went to Dubai, he said that the priests were making nuns as sex slaves. Nagkamali ako? Eh sabi ko basta tao lang eh. And too powerful tapos mahina ‘yung...

Iwan ko ito sa Katoliko. Meron pa bang isa? Ibigay mo doon sa Moro, Kristiyano pati Moro. Ibigay mo doon sa kay kumare ko. Mare, kumusta ka? Para lumabas na ang totoo. Eh totoo lang naman ang gusto ko eh.

Just let the truth out, period. Ako, kung makasira sa akin, pasensya. Sabi nila ako raw ay pumapatay, ‘yan mga atake sa akin. Ex --- kaya kami nag-away --- extrajudicial killings.

Ito ha makinig kayong mabuti. If we do not control drugs, then our country will go down the drain. [applause] Alam mo, ang shabu, sige ka hithit diretso sa brain and period of time it will shrink your brain. Mga kapatid kong Moro, makinig kayo. It will shrink the brain of your children. Kayong mga Yakan makinig kayo para ito sa inyo. From a brother huwag kayo niyan.

Alam mo galit ako kasi ‘pag ang tatay natamaan sa droga, this family wala na. Wala nang maghatid ng pera para pagkain sa mesa. Wala nang maghatid ng tuition sa mga bata. It becomes dysfunctional.

At ilan lang ang may pera na rehab. Ang ratio ng mag-slide is almost --- out of 10, two lang ang magsu-survive sa statistics. Kaya huwag kayong magpaloko niyang droga. ‘Pag mayroon diyan, patayin ninyo. [applause]

Alam mo, ilan --- ilan? Ang durugista isa may tama. Maghanap ‘yan ng kakampi para gagastos sa kanyang bisyo, hilain niya ito. Eh ito naman kailangan niya masustain ng kanyang habit sa ‘yan. Tapos ito maghanap. So marami na ‘yan dito. So ilang pamilya ngayon ang sira? Maynila ang rami.

Ikaw, sinabi noon ni Bato 1.6 million. Alam mo itinago nila 'yan. Mag-isip kayo noong unang panahon. Meron nga isa, dalawa, barilan dito. Pero mostly may makuha. Wala naman. Wala akong marinig, nakakalabas kasi nababayaran ang pulis, fiscal, ang huwes. Lahat kaya niyang bayaran.

Ako fiscal o judge. Mag-retire ako siguro makuha ko mga 15 million. Tapos may isang kaso dito sa harap ko, bigyan ako 300 million. Hindi ko kaya tanggapin? Kaya bago lang nagreklamo ang... 'Pag sinabi ng judge "dismiss," dismiss. Hanapan lang ng mali ang pulis.

Kaya ang pulis konsumido gusto nang mag-suicide. Hindi na malaman nila kung paano ang... Kasi ang pera is very corrosive. Mag... Okay lang 'yang magalit kayo sa amin, may sentimiyento kayo sa akin. Pero alam ninyo ginagawa ko 'yan para sa inyo. Wala naman akong makuha diyan.

Sabi nga nila nagpapatay ako ng tao. Ano man makuha ko pagpatay --- pumatay ako ng tao beh? What good will it bring me if I just kill, kill, kill? Ang sinasabi nilang mga opposition.

Anong makuha ko? Pagkatapos ko Presidente problema pa ako. Bakit? Maraming gustong pumatay sa akin, maraming gustong gumanti. Marami lahat.

Kaya itong pari suma... Kaya sabi ko galit ako sa kanila. Two months lang akong Presidente nakita ninyo pari, iyong mga elitista sa Maynila, 'yung mga mayaman na gumastos. Iyong yellow nag-demonstrate pati 'yung left, "Oust Duterte, Oust Duterte." Mag-revolution.

Sabi ko lang sa military eh di sige, hintay lang tayo. Ang military sinabi ko, "May gusto kayo sa akin, sabihin ninyo. 'Pag ayaw ninyo sa akin, aalis ako. Huwag na tayo magdala-dala ng mga baril pareho kay Trillanes parang g***."

Aalis ako kung ayaw na nila. Pero ginagawa ko trabaho ko. Walang personal 'yan. Ako pa ang napoproblema para sa inyo. Ang hirap kasi dito, ang akala ninyo hindi kayo kasali sa sentimiyento. Sila siguro. Aba 'wag --- 'wag ninyong kalimutan na Maranao ang lola ko.

Maski ano, magalit kayo ganun --- isipin ninyo 'yan. Kasi tinatrabaho ko ang trabaho ko, tingnan mo may Bangsamoro Law na. [applause] Si Nur umalis. Sabi ko pagbalik --- hindi man 'yan makalabas sabi ko sa --- palabasin lang ninyo.

Sabi niya, "Mag-usap tayo pagbalik ko."Sabi ko, "Sige Nur. Maghanap tayo ng solusyon na 'yung hindi nasali sa Bangsamoro."

Pero tandaan niyo 'to, open na 'yang barter diyan. Ang problema lang ngayon --- noon mas maraming mga bagay-bagay na nandito na wala doon. Ngayon, mas mayaman sila kasi tayo dito sige away, walang makapagnegosyo nang husto. Kayo wala na rin. Wala ng barter, magalit sa gobyerno, kuha ng baril, ayan nakipag-away.

Ah so sabi ko, pwede man ninyo akong patayin ang --- ngayon na mismo kung may nakahawak diyan na baril. Ang problema hindi matapos ang problema ng Moro Mindanao. [applause]

Baka nga swerte ako at magkaroon pa ako... Buksan ko na nga 'yan --- ibigay ko na sa inyo 'yung barter trade. Tsaka 'yung sa Lanao --- sa Cotabato, 'yung Liguasan Marsh puro oil daw 'yan diyan. Kalalaki na kaya ng isda diyan.

Hindi kami sabi na takot... Inyo 'yan. Iyong anong makita ninyo dito sa isla ninyo, inyo 'yan. Kung may gold diyan sa bukid ninyo, inyo 'yan. Hindi kami makialam. Kung sakali mag-usap tayo, 'yung mga moderates, 'wag naman 'yung namumutol ng...

Paano ka makipag-usap namumutol ng...krrrrkkk... [laughter] 'Di mo malaman pag-uwi 'di ka na pauwiin tapos ganunin ka. [garbled] [laughter] Mahirap 'yang ganyan pare.

Alam man ninyo na that is un-Islam. That is not the work of a man who believes in Islam. 'Wag ninyo akong ganunin. Kasi ako, 'yung lolo ko Chinese but he embraced Islam. Marami 'yon siyang itinuro. Ganun lang 'yon pero he taught me early, definitely, brutality and cruelty is not part of that. It does not make Allah happy.

'Yung ano lang tayo, 'yung --- may dala nga ko dito 'yung ano... 'Yung mga --- nandiyan pa ba 'yung baroto o nasa ilalim na ng dagat? Kaya't hanapin ko uli kung ano 'yung nangyari doon sa mga tractor na iniwan ni Piñol. Kung nagagamit ba?

Kung hindi, prangkahan ninyo ako. Kung ipinagbili ninyo, sabihin ninyo kay para tubusin natin saan ninyo ipinagbili. Babalik ako dito gusto ko may makuha kayo.

Kung mapunta kayo ng Maynila ngayon magtataka kayo. Ang Cubao papuntang Pasay just about five minutes. Ayaw man nila ako bigyan ng pera diyan sa TRAIN, ginawa ko 'yung mga --- sa taas na lang. Kalsada na lang. Kasi kung nagsabi ako noon na, "Presidente ako, ayusin ko ang EDSA."

May babae na senador wala pa nga, nag-usap pa lang, suggestion, sinabi na niya kaagad, "Ah wala 'yan. Ma-corrupt 'yan, malaki ang pera involved diyan." Nung narinig ko sabi ko, "Wag na. Ayaw ko na. Hayaan mo 'yang EDSA mag --- bahala kayo diyan, hindi naman ako dumadaan diyan." [laughter]

Ngayon, ah... Alam mo kaya napakahirap. Kaya kita mo ako? Papunta ako sa rally ko --- proclamation, paglabas ko ng Holiday Inn hindi ako maka-abot ng Pasay kasi --- hindi ako nagbabastos ha --- nag-ihi --- nai-ihi na ako.

Nakalimutan ko mang umihi. 'Di nag-ihi ako sa... Sabi ko sa guard, "Adre, pasensya ka na linisan na lang ninyo." Nag-ihi ako sa floor. Sabi ko, "Bakit ba itong p***** j**** j**** na itong traffic?" Sabi niya, "Sir, sinirahan kasi ang Boulevard." "Bakit sarahan nila ang Boulevard?" "Kasi si..." "Sino?" "Pope." P***** j**** Pope na 'yan 'di pa umuwi para --- expression lang.

Nung narinig nung mga --- campaign ko --- paano pa ako 'pag...? Sabi nila, "Na, talo na tayo. Kasi..." "Ah, maniwala ka diyan." Totoo daw puputok na 'yung pantog ko diyan. Tapos nanalo man ako. Sabi ko hayaan mo 'yan. Kasi sa kanila extrajudicial killing.

Ang sinabi ko naman sa inyo ganito, ang pagmamahal ko sa bayan ko, pati kayo. 'Di na bale kung ayaw niyo itong Philippines --- kasama man tayo diyan sa sentimiyento. Pero 'pag sinira mo ang Yakan and Tausug, kung sinira mo ang Bisaya, Hiligaynon --- if you destroy my country I will kill you, sigurado 'yan. [applause]

'Pag ipinakain mo 'yung mga anak natin ng shabu at naging loko-loko, at 'yan lang ang pag-asa natin --- kasi papa-aralan natin, edukasyon para magkatrabaho kasi karamihan dito sa atin tayo mismo dito mahirap lang.

Kaya pinapaaral natin 'yung mga anak natin hoping na kung tayo ay --- dadating 'yan maniwala itaga mo sa --- magdating 'yan sa atin, pagtanda mo siya 'yung mag-ano, maghungit ng lugaw sa bunganga mo. [laughter] Siya 'yung magbili ng antibiotics, siya 'yung magbili ng oxygen, siya 'yung magbayad sa ospital. Pag-abot ng panahon siya ang mag-gastos kasi ililibing 'yan ke Kristiyanos o Moro. [laughter]

'Wag mo na lang isipin 'yang Moro-Moro; Christian-Christian. Iyong kapwa mo tao tulungan mo. At kung nandito 'yung mga pusher dito, ang isda didto banda sa Sulu Sea payat na. [laughter] Kaya gawain mong --- magtulong kayo para tumaba.

Ang pina --- ayan nakikinig ngayon ang buong Pilipinas, turuan ko kayo. Maggawa kayo ng fertilizer. Marami mang g*** diyan, doon mo ihulog sa dagat [laughter] para iyang tulingan mo pati pirit ang lalaki. [laughter]

Eh alangan pag***-g*** ka diyan 'di gusto mo talagang... Ngayon dito sa ano pamumuhay natin itong ayaw ninyo kasi gusto niyong magtayo ng gobyerno. Baka balang araw --- baka balang araw susunod ako sa inyo.

But let it stand first. Hindi tayo mag-hati nakatumba 'yung --- anong paghatian natin. Ilagay natin diyan oh. Saan niyo gusto? Panahon na? Oh, dito. Sige ikaw. Gusto mo maging city state?

City state diyan sa Bosnia, Herzegovina, Ala --- 'yung sa Serb... Ilang city state 'yan? Tatal maliit lang man tayo. O city state, independent, pero kasama sa negosyo. We need each other. Maski na maubos mo 'yung ayaw mo. For example, why do you kill a poor Christian? Or may nagdadaan lang diyan na Yakan masuspetsahan mo, babarilin mo kasi Abu Sayyaf.

Siguraduhin mo ang... Susmaryosep. Alam mo ang --- ang --- that is the intention of the... The world is turning. In every generation, may ba --- pagbabago diyan. Maski hindi nimo idaan sa baril mayroon talagang dating pagbabago.

That is how God works. Pero sa pagka ngayon 'yang killings, mag-usap na lang tayo. Pupunta ako sa bukid walang problema, sabi ko nga eh. Haharapin ko kayo doon kagaya ng mga komunista. Hindi ako nag-aano ha, hindi kita...

Mamatay, takot ako mamatay. Pero ang buhay mo nito wala ka ring mai-contribute sa kapayapaan ng bayan mo, inutil ka na presidente.

Kaya ang presidenteng takot mamatay at takot pumatay, inutil talaga 'yan. Walang magawa 'yan. Dinadaan lang sa... Pag-isipan nga ninyong mabuti tatal may pera man. Nabigyan naman 'yung BOL, may block 'yan sila about billion eh.

Tatal may pera man ang Pilipinas. For want of a better term for you --- wala man tayong magawa Pilipino kayo na Yakan, period. And you do not have to kill to find peace.

Sa lahat, tingnan mo nangyari sa Syria. Alam mo gusto ng isa kanya, gusto ng teritoryo kanya, ayaw talaga. Ito namang Amerikano pinipilit niya 'yang constitution. Pinipilit niya 'yang mga Congress --- Parliament. Alam mo whether we like it or not, 'wag na lang tayong magbolahan, ang Islam is feudal.

At ang pinaka-constitution natin ay hindi 'yung constitution ng gobyerno, constitution ang Quran. Diyan natin mahanap ang pag-aaral sa buhay at paano natin gawain. [applause]

'Yun ang dapat sundan ng gobyerno. 'Wag masyado niya ipilit 'yang election-election. Kasi magulo lang 'yan, mag-agawan lang 'yan sa power pero walang pagbabago.

So if it's a Muslim place, we follow --- ano ba ang applicable na sinabi ng --- ng Holy Bible kung saan tayo pupunta? Iyon ang dapat. And it must be fair. Kung may distribution...

Wala ba ditong...? Hindi... May land reform na ba dito? Kasi kung wala ila-land reform ko 'to, maniwala kayo.

Each man must always be given a place under the sun. Napakalaki kaya ng mundo ngayon, maraming tao kokonti na lang ang naiwan. Kung makasiguro ka lang may isa, para iyo sa mahihirap na Yakan o Tausug na gustong maghanap-buhay, eh buksan ko na 'yang barter trade. Ang smuggling niyan sigurado malaki.

Pero alam ko na. Naghahanap kami ng paraan na ano --- oil. Alam mo kasi, after World War II... Ang Diyos minsan hindi fair. I don't know why. But that is just a statement. Actually, God is fair.

Ang problema, binigyan niya ang Brunei, Malaysia, Indonesia ng oil, tayo wala. Lahat nakasabit diyan. Ito, oil 'yan. 'Yang tinatapakan, silya mo, oil 'yan. Lahat.

Kasi ginagawa ito ng makinarya. Ginagawa nang itong kahoy may umandar na sawmill. Nagpapaandar ng sawmill is oil. Sapatos mo ginagawa ng factory. Ginagamit ng makina, tumatakbo oil. 'Yan ang hindi ibinigay sa Diyos sa atin. Kaya pagtaas ng asukal pati pagtaas ng bigas, direktso 'yan.

Kaya sabi ko, patayin man ninyo ako, ilansang ninyo ako sa krus, wala talaga akong magawa. Because God never gave us that. Maybe for a reason, maybe for a reason. Baka balang araw mayroon tayo.

Dito may — itong banda dito, Zamboanga pababa. Kaya sabi ko huwag kayong mag-ano. Huwag ninyong ipagbili. Marami namang Moro, Tausug na mga mayaman na. Do not give it to others. I'm not referring really to the Filipino Christians. But 'wag ninyong bitawan diyan kay maraming kayamanan diyan. The island itself is a... Napakagandang isda dito, napaka ano.

Eh 'yang Boracay, wala 'yan. Punta ka ng Tawi-Tawi dalhin mo 'yung mga turista, ma-buang 'yan doon. Iyang Boracay, wala 'yan. Hindi lang nadi-discover kasi magulo.

Pero kung tumabi lang kayo lahat, kung meron kayong anong klaseng negosyo --- 'wag na lang 'yang kidnapping, hayaan mo 'yang mga puti na... Iyan man ang gusto nila. Paligid-ligid diyan sa...

But you have to take care of the ano --- may morals. Ibawal mo talaga 'yang maghubad ganun. Hindi naman...Hindi tayo sanay diyan eh. Maghubad diyan sila, diyan mismo.

Pero kung nangailangan kayo ng manager at walang gustong pumunta doon, tawagin na lang ninyo ako. Magtiis na lang ako, ako na lang manager diyan. Titingin-tingin. [laughter] [whistles]

Iyan, that is my... That's why pumunta talaga ako dito. Ako lang ang Presidente sige balik. Pero meron kayo. Iyong...

Cherry, 'yung hospital? [Vice Mayor Santos-Akbar: Hindi pa natapos, sir] Hindi pa natapos?" [Yes, sir. Matagal na po] "Di ba 'yung ipinakita mo sa akin noon? [Yes, sir] Hindi pa natapos? [Yes sir, matagal na parang wala ng pondo sir na baka nagamit ng ibang tao --- 'yung namahala noon.]

May gawain ako ha, pabilibin ko kayo. Saan si... Senator Bong Go. [applause and cheers] Hindi pa senador 'yan. [applause and cheers] Hindi pa. Ito trabahante ito. [speaks with Bong Go]

Tama rin eh. Tama rin. May katwiran kayo mag rebel — mag-ano talaga magalit. Oo, totoo 'yan. Eh ako dito nag --- kumukulo na ang ano ko eh.

The last time kami ni Cherry sinabi ko 'yang ano. So, may --- may naisip ako na pera. Ang source nandiyan na. Ito tandaan ninyo, as Allah is my witness, December gagana na 'yan ang ospital ninyo. [applause]

Meron kasi akong pera na ano... Pero 'di bale ma... Eh itong si Bong, Mindanaoan ito pero actually Batangueño ito. Iyong Tesoro barong, 'yan galing sa pamilyang Batangas. Pero ang tatay niya Chinese. Ako rin, ang lolo ko Chinese, nanay ko Maranao.

Sige, ang timeline nitong gymnasium Cherry? [Vice Mayor Santos-Akbar: Ten months, sir] Ten months. Matatapos ito 10 months. Ang ospital ninyo by the end of the year, meron na 'yan. [applause]

At magpatayo ako ng magandang hotel. Five star. Lahat ng Abu Sayyaf magbakasyon dito, libre. [applause] Diyan kayo mag check-in, y*** kayo. [laughter and applause]

Walang away. Dalhin mo baril mo para makatulog ka. Ma-nerbiyos ka kung walang baril eh. Five star. Para bakasyunan lang ninyo.

Hindi, ospital pati ito. At magbabalik ako ng almost on a regular basis, baka once a month, tignan ko lang 'yung progress ng trabaho o mag- utos ako ng ano. [applause]

Huwag ninyo ako kalimutan ha 'yung kung may sobra na pera, five star hotel. Kumpleto talaga, carpeted --- malalim na carpet. Kama bago. Mabango. Banyo may bathtub. Pwede ka na mag-ahit muna. [laughter] Pasyal ka sa Mindanao. Five star hotel. Pero, mahirap man lang tayo. Tatlong kwarto lang 'yan. [laughter]

Magboto kayo kung sino ang makatulog diyan. Eh alangan. Mag baba... Totoo. Ano... I'm talking in hyperbole. Hyperbole instead of just saying it outright that we are really interested in

your welfare. Huwag kayong ma-ano sabi na natural 'yan eh. Understandable sa akin na bakit kayo nag-alsa ng armas. But temper it muna and hintayin natin.

Kung tapos na itong talks then maybe if there is still a failure, and you think it's not really good enough, then bigyan niyo... Kasi ako lang ang na-Presidente na may Moro heritage eh. Wala nang iba.

Kaya gusto ko... Kaya kita mo ayaw kong --- ayaw ko 'yang api-api. Ayaw ko 'yang...Wala. Wala akong ano... And you are over the place. Ang mga Maranao maski saan hanggang Abra. Naaawa lang ako sa kanila. Kinakausap ko 'yung mga mayor na, "Pare, patirahin mo lang diyan sa mga kanto." Ganun 'yan sila.

Meantime, may naalaala ako. Ewan ko kung nandiyan ka ngayon, lumapit ka sa akin at... Noong eleksyon na mayor ako, si Pulong, 'yung anak ko, nagkuha ng mga volunteers dito, mga Moro, Tausug pati Yakan. 'Yung nanalo na ako, marami nang lumapit, tapos nagpa-lista na sila sa pangalan kay Pulong.

Sabi sa akin ni Pulong, "wala talaga". Puno na ang ano. Eh di ang Tausug o Yakan, hindi ko ma-ano. Sabi niya, "sige lang, nong". 'Yan ang sabi niya. "Sige lang nong, baka balang araw ma-lista kami." Noong narinig ko nag-ano talaga ang...

Pero kasi marami akong kasama nawala. Sabi ko sino 'yung nagsabi dito kasi ilagay ko talaga sa bahay, "diyan ka muna. Dito ka mag-tira tapos maghanap tayo ng trabaho mo." Kung wala eh di gawain kitang sundalo.

Pero 'yun sabi niya, hindi maalaala ko pa, nakakaiyak nga. Sabi niya, "sige lang, nong baka sa susunod meron kaming..."

Gusto kong i-ano 'yan, gusto kong totohanin 'yan. So kung anong kailangan ninyo bakit mo pa magnakaw? Bakit mo pa... Eh 'di tumawag na lang kayo kay Cherry. 'Yan si Cherry kaibigan ko 'yan. Tumawag kayo kay congressman, kay mayor, nandito man lahat. Nandiyan sila ang cellphone number. Tawagan lang ninyo ako.

O mag-Basilan day tayo sa Malacañan. [applause] Punta kayo lahat. Totoo. Magsakay kayo ng ano eroplano, 'yang cargo. [laughter] C-130 'yung mga --- 'yan, 'yan sasakyan. 'Yung upuan hindi talaga upuan sa side. Kaya nga sa gitna cargo eh. Mga damit, mga 'yung...

Pero hindi 'yung ano 'yung cargo na ipasok ka na ano. 'Yung transport ng military kung gusto mo 'yon ang pinakamalaki. Makakita kayo ng Malacañan at baka maawa kayo sa akin anong hirap ko para lang na hindi tayo magwatak-watak.

I am inviting all of you, kung hindi ko kayo makuha, may pera o wala, I will... Ikaw na lang Cherry. May pera o wala [applause] o rebelde na Yakan. Sige punta kayo.

Tingnan ninyo. Para matuto kayo kung paano ginagawa ang batas. At ako sabi ko, in 10 months meron kayong hospital. Ah 10 months, ito. Ako, by December, mag-inaugurate tayo ng ospital. [Mr. Go approaches the President]

Meron na pala eh. Ayusin ninyo ito ha. Sayang itong mga ospital. Marami namang nurse pati doktor na Moro. Eh di sila ang ilagay ko dito.

May 10 million sa infrastructure 2018, MOA I just signed, equipment, awarded, delivery --- for delivery, 14.72 million for equipment, 10 million sa infrastructure.

MOA, DOH, AR --- wala naman itong ARMM and LGU Basilan signed na. Six million equipment, equipment awarded and delivered na. Lamitan District Hospital, iyon 'yan 20 million for infrastructure. MOA, ARMM, 15 million equipment awarded for delivery, 5 million infrastructure MOA between DOH, ARMM and LGU Basilan.

Lamitan Infirmary Hospital, 10.45 million for equipment; equipment awarded and delivered, na-deliver na. The inventory of government hospitals in Basilan, resolved the assessment of district hospitals in the province which should be used for upgrading these hospitals. DOH is awaiting the following inputs from the provincial government of Basilan.

lisang tao lang ang ilagay ko dito. Ikaw na lang Cherry. [applause] Ito, ito, ito. Nandiyan na para ano. So ito na lang ang problema mo. Ayan oh. [Vice Mayor Santos-Akbar: Yes, sir, pero sa Lamitan ito sir at saka Sumisip. Hindi sa Isabela, sir.] Ah 'di ilista mo na lang. [Vice Mayor: Yes, sir. Thank you sir.]

Lamitan, Sumisip wala pa masyado. Tingnan ko. Lalagyan ko rin siguro ng infirmary. Para 'yung... Para 'yung mga Abu Sayyaf diyan na masugatan [laughter] siyempre masakit man 'yang hubag, pakiang-kiang ka na ganun. Doon ka na lang. Sige, nandiyan na pala delivered na 'yung iba. 'Yung ospital ninyo ang gusto ko talagang tapusin at maghanap ako ng mga doktor na mga Moro para magtrabaho diyan.

So salamat, malamig pala dito, hindi ako nakadala ng jacket. Pero sanay na kayo 'no? Iyong hangin ang lakas ng... Ah ito palang y*** na ito. [laughter] Akala ko naman sa climate ninyo. [laughter]

Better. So I cannot guarantee all of the promises done at the same time. But I can guarantee that it will be given ito ang time --- the timeline is about December.

Pero may maiwan talaga ako in the last remaining years meron ang Mindanao, pinakamalaki ang Mindanao kasi pinakakulang eh. [applause] Balang araw lagyan ko kayo ng international airport, [applause] train 'yung mahaba masyado 'yung buntot nandoon na sa Jolo. [laughter]

Hindi, the train is the fastest. Walang mga lugar na walang train na nag-prosper. Biro mo gama --maliit 'yang train eh. Karga mo lahat. Hindi mang highway na ilang kotse. Isa lang 'yan pero... Kaya pino-promote namin 'yang train. Balang araw meron rin kayong train. Mag-tsug, tsugurog, tsugtsug. Mag-import tayo ng mga Indian para sa mga Abu Sayyaf.

So hindi na ako magtagal I have to go to Basilan may ano ako doon, ah Zamboanga. [Sino bang nandito Bong? Si Bong lang?] Ah nandun na pala 'yung mga kandidato. Ah hindi man sila nagpakilala kalimutan mo na lang. [laughter] Maski ako. Bakit ako mag...

So they are waiting for me. But from Zamboanga, I'm going Manila na. Marami akong trabaho bukas. Mabuti na lang nakita ko kayo. Remember ang mga Abu Sayyaf, kindly sleep on it. Tulugan ninyo ang mga salita ko.

Sigurado ako, hindi ako nagkamali. Pinag-aralan ko lahat 'yan. It will be good if you just you know slow down and... Kung may abuso, kung may kailangan kayo, eh di sabihin ninyo. Kung pera, huwag na kayong mag-hostage. Ako na ang pupunta. Magdala ka ng listahan. Si Abu, Abu Salem. Siguro naman tag-100,000 each okay na 'yan. Wala ng hostages. Oh tig-500,000 ang isa, okay na? Okay na? Wala ng hostage?

Huwag kayong magpatayan dito. Susmaryosep. Sabi ko hindi tayo Arab, Malay tayo. Pwede man 'yan sa relihiyon pero huwag kayong sumunod diyan sa kalokohan nila. Mag-detonate ng bomba, mag-detonate ng mall, kapwa mo Malay 'yan eh.

Doon kayo sa mga puti, 'yung nag-api-api sa inyo sa inyo noon. Inagaw 'yung oil ninyo. Ano ba namang kasalanan namin? Doon kayo mag-concentrate sa kalaban talaga ninyo. Hindi ninyo kalaban ang kapwa ninyo Pilipino. Walang kasalanan 'yan. Mga Malay tayo. We are Moro Muslims? Of the Malay race.

Kagaya ng Indonesia lahat. Ang nag-api-api sa kana --- mga kapatid na Arab, eh 'yung kumuha ng oil nila hanggang ngayon pinag-aawayan pa. Pinagpapatay pa sila because of the oil.

Kasi 'pag walang oil, hindi na iikot ang mundo. That's the only reason ng ano.... It's oil and nothing else. Walang-wala ang ginawa ang Pilipino. Hirap pa tuloy. Diyan sa mga Arab natin na kaibigan, Salaam. Salaam.

Magandang gabi po. [applause]

--- END ---